

Het positieve niks ontdekt

Voorstelling: Nlks door Peter de Graef. Licht en regie: Arne Lievens. Gezien: 18/1 De Toneelschuur, Haarlem. Tournee t/m 9/3. Inl: 020-4121415.

DOOR ANNERIEK DE JONG

Uit een verfrommelde grijze deken komt een man tevoorschijn, eveneens verfrommeld en grijs. Hij heeft de nacht doorgebracht op een stapeltje pallets, in de open lucht, en nu wil hij ons iets vertellen. Mét een waarschuwing: „U moet naar mij maar niet te veel luisteren, hoor. Anders ligt ge binnen de kortste keren ook overhoop met de sociale dienst. En loopt ge kouwe frieten te eten uit een vuilbak. Dat is geen voorbeeld in mijn ogen.”

De Vlaming Peter de Graef speelt zijn zelfgeschreven voorstelling *Nlks* helemaal in zijn eentje, en op het bijna-lege toneel ziet zijn personage er klein en nietig uit. Geïsoleerd, gevangen in een miezerig rondje licht. Gevangen in zijn ge-

dachten, die almaar rond schuld en onmacht cirkelen. Ooit had hij een eigen bedrijf. Een concurrent ruïneerde hem. Of zou het zonder die hufferige Van Heeswijck ook zijn misgelopen? Er was nóg een risicofactor: de liefde.

Liefde is bij De Graef altijd een hachelijke onderneming. Voor je het weet slaat de verveling toe, of het verleden. Het verleden van de geliefde in *Nlks* bestaat uit angst. Die angst krijgt Anja te pakken als zij allang volwassen is. Anja springt uit het raam van de twaalfde verdieping. De verteller kon haar niet helpen. Op het fatale moment was hij bezig zelf een eind aan zijn leven te maken. Had de politie niet aangebeld, dan was hij er niet meer geweest.

Tragisch, zo'n samenloop van omstandigheden. Tragisch maar ook komisch, want dit liefdesverhaal bevat grappige zinnen. „We waren twee zebra's die elkaar hadden gevonden op een vlakte vol ezels”, zegt de man, en in één adem vraagt hij zich af of we zijn verknochtheid aan Anja wel begrijpen: „D'r zijn miljarden men-

sen... die leven allemaal zonder deze vrouw. Dus waarom zoude gij dat niet kunnen?”

Steeds trekt De Graef het medium waarvan hij zich bedient, de taal, in twijfel. We spreken omdat we gelijk willen krijgen en we krijgen gelijk omdat de regels van het gesprek, gesteld dat het geen twistgesprek is, dat nu eenmaal zo bepalen. Toch zijn er dingen die we niet met anderen kunnen delen. Dus is praten een daad van hoop en wanhoop tegelijk.

Aan een negatief niks geeft de man zich niet over. Op het dieptepunt van zijn misère ontdekt hij het positieve niks, namelijk het verlichtende bewustzijn dat alles waar we ons druk om maken slechts verbeelding is. *Nlks* is niet leeg maar vol: een complete filosofie heeft de maker erin gestopt. En een incompleet, eenzaam leven. Een niet eens zo heel bijzonder leven, vergeleken met de wonderlijke biografieën in De Graef's eerdere solo's *Ombat* en *Henry*. *Nlks* schurkt tegen het realisme aan – en tegen een moralisme dat nergens bennepen wordt.